

«Сейфуллин оқулары – 18: «Жастар және ғылым – болашаққа көзқарас» халықаралық ғылыми - практикалық конференция материалдары = Материалы международной научно-практической конференции «Сейфуллинские чтения – 18: « Молодежь и наука – взгляд в будущее» - 2022.- Т.II, Ч.II. – С.264-266

КОЛЛЕДЖДЕ ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚИТУДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ФОРМАЛАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ

Жанасова Э., 4 курс студенті

С.Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті, Нұр-Сұлтан қ.

Индустриялық қоғамнан ақпараттық қоғамға көшудің әлемдік процесі, қазіргі Қазақстанда болып жатқан әлеуметтік-экономикалық өзгерістер мемлекет қызметінің көптеген салаларында елеулі өзгерістерді талап етеді. Жаңа прогрессивті тұжырымдамалар негізінде білім беру саласын дамыту, оқу-тәрбие процесіне жаңа педагогикалық технологиялар мен ғылыми-әдістемелік әзірлемелерді енгізу, сондай-ақ жаңа ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану Қазақстанның білім беру жүйесін дамытудың өзекті мәселелері болып табылады.

«ҚР-ның білім туралы» заңы әртүрлі деңгейдегі білім беру бағдарламаларын меңгеру үшін қашықтықтан білім беру технологияларын пайдалануға мүмкіндік береді. Қазіргі уақытта біліктілікті арттыру жүйесінде, бейінді оқытуда, жеке пәндерді оқыту, емтихандарға дайындалу, жоғары білім алу іске асырылған қашықтықтан оқытудың көптеген модельдері бар. Жалпы білім беру жүйесінде қашықтықтан оқыту білім беру ұйымдарының жұмысына белсенді түрде енгізілуде, өйткені бұл білім беру процесінің

әртүрлі қатысушылары арасында желілік өзара әрекеттесуді ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Осыған сәйкес кәсіптік оқыту үдерісінде қашықтықтан оқыту және пайдалану мүмкіншіліктерін қалыптастыру маңызды. [1]

Сонымен авторлар қашықтан білім беруді алыс қашықтыққа оқу-әдістемелік ақпаратты беру құралдарын пайдалана отырып, арнайы ақпараттық орта ұсынатын жаппай білім беру қызметтерінің кешені деп есептейді (телефон, радио, теледидар, спутниктік байла- ныс) және т.б.). «Қашықтықтан білім беру» ұғымына қатысты осындай көзқарасты Г.С. Сиговцев пен М.А. Чарута да ұсынады. Әдебиеттерді талдау бүгінгі күні қашықтықтан оқытуға қатысты пікірлердің кең ауқымы бар екенін айтуға мүмкіндік береді. С.М. Ши-робокков атап өткендей, «Бүгінгі таңда қашықтықтан оқытуға қатысты келесі ұстанымдар басым:

1. Қашықтан білім жоқ, қашықтықтан оқыту-бұл қашықтықтан оқыту технологиясының мәні..
2. Қашықтықтан білім беру – бұл бұрыннан белгілі тәуелсіз білім беру нысаны, ол сырттай білім беру және қашықтықтан білім беру түрінде бар-атымен ерекшеленетін синонимдер.[2]

Қашықтан оқыту дегеніміз педагог пен білім алушылардың қашықтан, оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялар мен телекоммуникациялық құралдарды қолдана отырып өзара іс-қимыл жасауы кезінде жүзеге асырылатын оқыту.[3]

Қашықтықтан оқытудың оқу процесіне жаңа білім беру технологияларын енгізу және осы арқылы қазіргі заманғы білім беру кеңістігін құру мақсатына сәйкес колледжде оқу- тәрбие процесін ұйымдастырудың мәселелерін, ерекшеліктерін зерделеу бізді колледжде студенттерді қашықтықтан оқытуды ұйымдастырудың формалары мен әдістерін анықтау қажеттілігіне алып келеді.

Қашықтықтан оқытудың 3 түрлі формасы бар: онлайн (синхронды), офлайн (асинхронды), вебинар.

Онлайн оқыту дегеніміз-қазіргі уақытта мұғалімнің экраны белгілі бір қашықтықта көрінетін Интернет-ресурстар арқылы оқытудың бір түрі.

Офлайн оқыту-бұл білім алмасуға мүмкіндік беретін оқыту түрі Ақпарат интернет- ресурстар арқылы оқытушы мен оқушы арасында (электрондық пошта).

Вебинарлар-бұл Интернет арқылы семинарлар мен тренингтер өткізудің бір түрі. Оның алдында күрделі және жауапты міндет тұр: ол қысқа мерзімді оқу бағдарламасын жасайды, оны қашықтықтан оқыту жүйесіне бейімдейді, оқу процесін бақылайды, тап- сырмаларды орындау кезінде өзін-өзі бақылау бойынша ұсыныстар береді. Қашықтықтан оқыту әдісі бойынша жұмыс істейтін оқытушы оқытудың жаңа технологияларымен, компьютерлік және желілік оқыту жүйелерімен таныс болуы және олармен жұмыс істеуі қажет.[4]

Білім беру процесіне қатысушылардың уақыт бойынша бөлінуін болжайтын асинхронды өзара іс-қимыл және оқытушы мен білім алушылардың тікелей байланысын болжайтын синхронды өзара іс-қимыл болып табылады.

Асинхронды оқыту іс-қимылы, оның барысында білім алушы мен білім беруші арасындағы байланыс уақыттың кідірісімен жүзеге асырылады. Асинхронды оқытуды қолдау үшін пайдаланылатын интернет-ресурстарға электрондық пошта, курстар, CD-ROM, конференц-жүйелер, электронды тесттер, виртуалды оқыту жүйелері, интернет-форумдар, блогтар бар. Асинхронды құрылған оқу процесі студенттерге мемлекеттік білім беру стандарты аясында пәндерді, олардың реттілігін таңдауға мүмкіндік береді және әр жағдайда жеке оқу траекториясын қалыптастыруға ықпал етеді.

Синхронды байланыс құралдары нақты уақытта электронды оқу материалдарын, т

естілеу жүйелерін, чаттардағы, семинарлардағы, конференциялардағы бейне камералар және Веб-камералар ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Синхронды байланыс құралдары ақпараттық өзара әрекеттесудің ең заманауи құралдары болып табылады, олардың көмегімен аймақтың немесе ауданның бірнеше оқу орындарында білім алушылардың бірнеше тобын бір уақытта оқытуды (қажет болған жағдайда бір оқытушымен) ұйымдастыруға болады. Оқушылар мен мұғалімдер дөңгелек үстелдерге, күрделі тақырыптар мен бөлімдерді талқылауға, бейнеконференция режимінде қашықтықтан дәрістер мен

зертханалық сабақтарға экрандарда «кездесе» алады. [5]

Кесте 1- Қашықтықтан оқыту формалары

Қашықтықтан оқыту формалары	Анықтамасы
1	2
Чат-сабақтар	чат технологияларды пайдалана отырып жүзеге асырылатын білім беру сабақтары. Чат-бұл Интернет желісіне қосылған 2 немесе одан да көп қатысушы нақты уақыт режимінде өз компьютерлеріне жіберілген мәтіндік хабарламалармен алмаса алатын байланыс жүйесі
Веб-сабақтар	қашықтықтан өткізілетін сабақтар, конференциялар, семинарлар, іскерлік ойындар, зертханалық жұмыстар, практикумдар және телекоммуникация құралдары мен «Бүкіләлемдік тор» басқа да мүмкіндіктерінің көмегімен өткізілетін оқу сабақтарының басқа да нысандары
Телеконференция	бұл Интернетке жылдам қосылу, микрофон мен сандық бейнекамераның болуы мүмкіндігі бар компьютерді қолданатын бейнеконференция. Компьютерлік телеконференцияларды қашықтықтан оқыту кезінде екі арналы немесе көп арналы бейне және аудио қолданылады
Бейне дәріс	жақында дәстүрлі дәрістерді алмастырды және қашықтықтан оқытудың ажырамас түріне айналды. Оқытудың инновациялық түрлері жеке электронды ортада немесе веб-серверде сақталатын бейне дәрістерді пайдалануды қамтиды

Аудиоконференция	бұл электрондық конференцияның бір түрі,оның барысында қатысушылар дауыс арқылы сөйлесу үшін арнайы жасалған телефондарды немесе жабдықтарды пайдаланады
Бейнеконференция	бұл әртүрлі жерлерде орналасқан және бейне технологияларды негізгі байланыс арнасы ретінде пайдаланылатын адамдар арасындағы кездесу немесе байланыс.[5]

- Оқытушылар мен студенттердің қарым-қатынас әдісіне байланысты қашықтықтан оқытудың келесі әдістері бөлінеді:
- Білім алушының, кеңес берушінің немесе дайындаушының өзара іс-қимылы арқылы
- оқыту әдісі, білім беру ресурстарында оқытушылардың, консультанттардың, ғылыми және техникалық басшылардың (өзін-өзі оқыту) ең аз қатысуы. Бұл әдістің жүзеге асуы үшін оқытушылар мен тәрбиешілер әртүрлі білім беру ресурстарын: баспа, аудио- және бейнематериалдар, сонымен қатар телекоммуникациялық желілер (интерактивті деректер базасы, электронды басылымдар және компьютерлік оқыту жүйелері) арқылы жеткізілетін оқу құралдарын жасайды және таңдайды.
- Дараланған оқыту және оқу әдісі, ол бір оқушының, кеңес берілетін студенттің, ғылыми-техникалық қызметтерге мұқтаж клиенттің, ғылыми дәреже ізденушінің бір оқытушымен, тәрбиешімен, кеңесшімен немесе ғылыми және техникалық жетекшімен қарым-қатынасымен сипатталады («бір-бірден» оқыту). Бұл әдісті қашықтықтан оқытуда негізінен телефон, дауыстық пошта, факс, Skype жүйесі сияқты технологиялар арқылы жүзеге асыруға болады.
- Оқу процесінің барлық қатысушылары арасындағы белсенді өзара әрекеттесумен сипатталатын әдіс («көпке көп» оқыту). Бұл әдіс студенттердің топтық жұмысына арналған және қашықтықтан оқытуға деген үлкен қызығушылық тудырады. Ол зерттеу және проблемалық оқыту әдістерін кеңінен қолдануды қарастырады. Мұндай оқытудағы оқытушының рөлі студенттерге, оқушыларға немесе ғылыми дәрежелерге ізденушілерге тақырып (міндетін) қоюға, ал әрі қарай, ол студенттер бірлесіп жұмыс істей алатын осындай қолайлы қарым-қатынас ортасын және психологиялық климатты құрып, қолдауы керек. Оқытушы пікірталас барысын үйлестіруге, басқаруға, сондай-ақ материалдарды дайындау, жұмыс жоспарын, талқыланатын мәселелер мен тақырыптарды әзірлеу үшін

жауапкершілік алады.

- Жобалау әдісі білім алушыға өзінің оқу-танымдық қызметін жоспарлауда, ұйымдастыруда және бақылауда дербестігін көрсетуге мүмкіндік беретін кешенді оқыту процесін болжайды, оның нәтижесі қандай да бір өнімді немесе құбылысты құру. Жобалау әдісінің негізі студенттердің танымдық, шығармашылық мүдделерін, өзбілімдерін өз бетінше қалыптастыру дағдыларын дамыту болып табылады [6].
- Проблемалық оқыту әдісі күрделі танымдық мәселелерді олардың шешімі практикалық немесе теориялық қызығушылық қарастыруға негізделген. Проблемалық оқыту процесінде оқушылардың назары маңызды проблемаларға назар аударады, олар танымдық белсенділікті ынталандырады, осы мәселелерді шешуде дағдылар мен қабілеттердің дамуына ықпал етеді. Мұғалім рөлі бақылау мен қолдауға дейін азаяды, бірақ көп емес [7].
- Оқытудың зерттеушілік әдісі қатысушылар үшін нақты қойылған өзекті және маңызды мақсаттардың, ойластырылған және негізделген құрылымның, зерттеу әдістерінің арсеналын кеңінен пайдаланудың, ғылыми әдістерді пайдаланудың болуымен сипатталады

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

- 1 Қазақстан Республикасының «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319 заңы.
- 2 Романов Е.В., Дроздова Т.В. — Дистанционное обучение: необходимые и достаточные условия эффективной реализации // Современное образование. – 2017. – № 1. – С. 172 - 195.
- 3 ҚР «Білім туралы» Заңы 37-2-бабы.
- 4 Ахметова Г.К., Караев Ж.А., Мухамбетжанова С.Т. Білім беру мекемелерінде электрондық оқытуды енгізу контексінде мұғалімдердің біліктілігін арттыруды ұйымдастыру [Мәтін] әдістеме / Ахметова Г.К. - Алматы: АО НКЦ «Өрлеу», 2013.
- 5 Андреев А.А., Солдаткин В.И. Қашықтықтан оқыту: мәні, технологиясы, ұйымдастырылуы [Мәтін]: оқулық /А.А.Андреев,.- Мәскеу:МЭСИ,1999.-196 б.
- 6 Полат Е.С., Бухаркина М.Ю., Моисеева М.В. Қашықтықтан оқыту теориясы мен практикасы [Мәтін]: ЖОО-ларға арналған оқу құралы/ Е.С.Полат. - Мәскеу: Академия,2004.- 416 б.
- 7 Bekbayeva Z.S., Galiyev T.T., Albytova N. et al. Fostering post-secondary vocational students' critical thinking through multi-level tasks in learning environments // World Journal on Educational Technology: Current Issues. – 2021. – Vol. 13(3). – P. 397-406.

